

**DE VLAAMSE LOGO'S PRESENTEREN
DE PARTIJ VOOR EEN
GEZONDE GEMEENTE**

**HUN GEZONDHEID.
ONZE FOCUS.
OOK DIE VAN JOU?**

**DEPARTEMENT
ZORG**

Programma Partij Gezonde Gemeente

www.partijgezondegemeente.be

MAAK JOUW GEMEENTE GEZOND

Gezondheid: daar liggen jouw inwoners wakker van

Stoppen met roken, evenwichtiger eten, meer bewegen, matig gebruik van alcohol ... Mensen maken bewuste of onbewuste keuzes die hun gezondheid beïnvloeden. Ook om hun leefomgeving zijn ze bekommerd. Meer groene ruimtes, minder luchtverontreiniging, een stressvrije omgeving of een gezonder aanbod van eten en drank in scholen: **de vraag ernaar leeft ook in jouw gemeente.**

Daarom richtten de Vlaamse Logo's in 2018 de fictieve Partij voor een Gezonde Gemeente (PGG) op. Net zoals elke partij herwerkten we ons programma voor de verkiezingen van 2024. Met de steun van de sector preventieve gezondheidszorg roepen wij jou, als lokaal politicus, ook vandaag weer op om in te zetten op een preventief gezondheidsbeleid. Een beleid dat ten goede komt aan de noden van de burgers van jouw gemeente. Ons doel: **samen met jou gezondheid opnieuw hoog op de agenda zetten!**

Zet gezondheid op jouw programma voor de verkiezingen van 13 oktober 2024!

“Veranker preventieve gezondheidszorg in je lokale beleid. Help de Vlaming en de Brusselaar op weg naar een gezonder leven.”

Ook jouw gemeente kan gezonde keuzes vergemakkelijken. Zo help jij jouw kiezer stappen te zetten naar een gezonder leven. En niet alleen de kiezer wint erbij. Schenk jij aandacht aan preventieve gezondheidszorg in jouw lokale beleid? Dan toon je ook **dat je oprecht begaan bent met de gezondheid en het welbevinden van alle burgers in jouw gemeente.**

Preventieve maatregelen besparen de maatschappij op lange termijn bovendien heel wat kosten. Hart- en vaatziekten, kanker, diabetes en longziekten zorgen voor 90% van de overlijdens in ons land. Ze kosten onze samenleving liefst 24 miljard euro per jaar. Investeren in preventie loont: tot 80% minder beroertes, diabetes type 2 en hartfalen, en tot 40% minder kankers.

Belgisch onderzoek berekende dat het via preventie mogelijk is om 20% van de kosten voor die vier aandoeningen te vermijden. In absolute cijfers betekent dat bijna 5 miljard euro minder uitgaven voor de gezondheidszorg, naast een pak minder uitkeringen en een gestegen productiviteit. Gezondere burgers zijn actievere burgers: ze participeren en leveren een positieve bijdrage aan het sociaaleconomisch leven in hun gemeente!

Het is zonneklaar: gezonde mensen zijn blijie mensen

Een Gezonde Gemeente is een aantrekkelijke gemeente. Elke inwoner, bezoeker en medewerker wil niets liever dan opgroeien, wonen, werken, spelen in een gezonde leefomgeving. Een omgeving met meer sociale samenhang. Waar gelijke gezondheidskansen voor iedereen zijn weggelegd. **Daar wil jij toch ook aan meewerken?**

Vijf redenen om preventieve gezondheidszorg op jouw politieke agenda te zetten

1. Je zet je gemeente op de kaart: een geëngageerde gemeente met een **visie op gezondheid** en een voorbeeldrol voor medewerkers, burgers, organisaties en andere buurgemeenten.
2. Je geeft een **zinnvolle invulling aan de Vlaamse Gezondheidsdoelstelling “Gezonder Leven”**. Je draagt meteen ook bij aan de duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties.
3. Je toont dat je oprecht begaan bent met **de gezondheid en het algemene welbevinden van alle burgers in jouw gemeente.**
4. **Je verbetert de leefomstandigheden** van mensen met een kwetsbare achtergrond en verkleint zo gezondheidsongelijkheid.
5. **Je ondersteunt vrijwilligers en professionals** die zich dagelijks inzetten voor een goede gezondheidseducatie en -zorg.

Aandacht voor preventie en gezondheid is van levensbelang: laat deze kans niet liggen

Als lokale beleidsmaker sta jij dicht bij de burger, veel meer dan op eender welk ander bestuursniveau. Je hebt snel toegang tot de juiste en meest recente informatie. Bovendien geniet je het vertrouwen van de bevolking. Als geen ander kun jij een lokaal antwoord bieden op nieuwe maatschappelijke noden.

En weet je wat? **Je staat er niet alleen voor!**

Heel wat organisaties op het terrein ondersteunen het thema Gezondheid. (Boven)lokale, publieke en private partners, middenveldorganisaties en geëngageerde burgers werken nu al met meer dan 290 Vlaamse gemeenten samen aan meer gelijke gezondheidskansen voor iedereen.

Als Partij voor een Gezonde Gemeente deden we met de Vlaamse Logo's ook ons huiswerk. We stoomden een heel programma voor je klaar: gezondheidsdoelen en -strategieën, mogelijke beleidsdomeinen waar aan gezondheid kan worden gewerkt en acties die jij in jouw gemeente kunt organiseren. Wij reiken je met plezier deze bouwstenen aan om een verkiezingsprogramma samen te stellen **waarmee je jouw kiezer aanspreekt**. Wanneer je na oktober 2024 een mandaat krijgt, kun je meteen aan de slag.

Kortom, met alles wat je hier leest, kom je op 13 oktober 2024 nog overtuigender over bij al jouw inwoners in het stemhokje.

Wat is een 'Gezonde Gemeente'?

Dat is een gemeente die werk maakt van een preventief gezondheidsbeleid. Een Gezonde Gemeente ijvert voor meer gelijke gezondheidskansen voor iedereen en streeft naar een maximaal gezonde omgeving. Om succesvol te zijn, zet je in op **vier preventiestrategieën**:

1. Informeren en sensibiliseren over gezondheid en een gezonde leefstijl.
2. De lokale leefomgeving gezonder maken en een gezond aanbod verzekeren voor alle inwoners, bezoekers, werknemers ...
3. Afspraken en regels maken en laten naleven die gezond gedrag stimuleren en belonen; ongezond gedrag ontmoedigen of verbieden.
4. Een zorgaanbod ter beschikking stellen om risico's en/of problemen tijdig te ontdekken en erger te voorkomen via zorg en begeleiding.

Keuzes maken om succesvol te zijn

Een Gezonde Gemeente werkt planmatig en maakt onderbouwde keuzes. Een actie of project kan focussen op een bepaalde doelgroep (jongeren, personen met een migratieachtergrond, personen met een beperking ...), een specifieke buurt, wijk of de hele gemeente. Bovenlokaal kan uiteraard ook, want gezondheidsuitdagingen stoppen niet aan de gemeentegrenzen.

Om zo'n geslaagd beleid te ontwikkelen, besteedt een Gezonde Gemeente aandacht aan het volgende:

- Je versterkt de **bestuurskracht** om beleidsmakers, -uitvoerders en -adviseurs een lokaal preventief gezondheidsbeleid te laten uitstippelen.
- Je ontwikkelt een **langetermijnvisie**.

- Je **betreft burgers** tijdens de ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van het gezondheidsbeleid.
- Je **werkt samen** met verschillende publieke en private partners.
- Je **communiceert actief** rond (preventieve) gezondheid, zowel intern als extern.
- Je vervult een **voorbeeldfunctie** in diverse levensdomeinen zoals vrije tijd en werk (bv. gezond werken promoten als werkgever).

Wil je aan de slag? Super!

Wij bieden jou in dit programmaboekje de nodige **inspiratie voor acties**. Elk van de voorgestelde acties komt tegemoet aan minstens één van de vier preventiestrategieën en succescomponenten. Selecteer en formuleer je **eigen programma voor jouw kiezer** met de programmapunten op www.partijgezondegemeente.be.

Stap mee in deze succesformule

Vlaanderen telt intussen al meer dan 290 Gezonde Gemeenten (van de 319 in totaal) die deze principes onderschrijven. Met de steun van de **Vlaamse Logo's**, Vlaamse expertisecentra, publieke en private organisaties en geëngageerde burgers werken zij aan een sterk lokaal preventief gezondheidsbeleid.

Werken aan gezondheid, dat is werken zonder hokjes

Gezondheid is een thema dat als rode draad doorheen het hele gemeentelijke beleid loopt. Dat noemen we ook 'Health in All Policies'. Werken rond gezondheid doe je het liefst niet alleen op de gezondheids- of welzijnsdienst. Denk ook aan de senioren dienst, mobiliteitsdienst, sociale dienst, sportdienst, milieudienst, jeugddienst, dienst ruimtelijke ordening, woondienst, groendienst, onderwijs, communicatiedienst en dienst burgerzaken...

Kortom, alle lokale diensten en beleidsdomeinen moeten samen bewust aandacht schenken aan gezondheid. Altijd weer is er de vraag of interventies de gezondheid van jouw inwoners ten goede kunnen komen. Bruggen bouwen tussen gezondheid en de andere beleidsdomeinen is een uitdaging voor elke legislatuur.

Zes zorgvuldig gekozen beleidsdomeinen die jouw focus bepalen

Met het idee in het achterhoofd dat meerdere diensten het preventief gezondheidsbeleid vormgeven, kiest de PGG voor zes beleidsdomeinen. Allemaal hebben ze een **grote impact op de gezondheid van jouw inwoners**.

1. Zorg- en welzijnsvoorzieningen
2. Gezonde publieke ruimte
3. Gezonde wijk
4. Gezond wonen
5. Gezondheid en veiligheid
6. Gezond klimaat

Maar denk daar gerust ook lokale economie, onderwijs, vrije tijd of mobiliteit bij. Het is aan jou om jouw prioriteiten te bepalen. Om daadkracht te tonen op korte, middellange en lange termijn door jouw visie op gezondheid voor ogen te houden.

SPEERPUNT 1: ZORG- EN WELZIJSVOOR- ZIENINGEN

Als Gezonde Gemeente heb je zorg- en welzijnsactoren die aandacht besteden aan gezondheidsbevordering, ziektepreventie en gezondheidsongelijkheid.

Preventie speelt een cruciale rol in het lokaal sociaal beleid. Ze creëert mee een gezonde en veerkrachtige samenleving. Een lokaal preventiebeleid vormt partnerschappen en netwerken, bevordert gezondheid en voorkomt ziekte. Wanneer lokale overheden, gezondheidszorginstellingen, maatschappelijke organisaties en vrijwilligers samenwerken, creëren ze impact. Via gezamenlijke inspanningen delen ze hun hulpbronnen en worden hun interventies effectiever. Betrek je bovendien de (kwetsbare) burger zelf bij het lokaal sociaal beleid? Dan krijg je **draagvlak en empowerment bij jouw inwoners.**

Als lokale bestuurder kan ook jij een proactieve rol spelen. Moedig zorg- en welzijnsactoren aan om meer oog te hebben voor preventie in hun reguliere werking. De uitdaging? Alle preventie- en gezondheidsinitiatieven breed toegankelijk maken zodat gezonde keuzes voor iedereen evidente keuzes worden.

Sprekende cijfers:

73%

Het aantal mensen met dementie zal in ons land tegen 2050 stijgen met 73% (van 190.000 naar 330.000).

60%

In 10 jaar tijd steeg het aantal peuters met overgewicht van 6,7% naar 11,4%. 1 op 4 kinderen kampt met overgewicht; bij volwassenen piekt dat cijfer zelfs tot 60%. 16% van de bevolking is obees. Tegen 2045 zou dat aantal stijgen tot 22%.

14%

770.000 Belgen, of 6,8% van de bevolking, kampen met diabetes type 2. Tegen 2045 zou dat aantal stijgen tot 14%.

2.265

In 2022 vonden 2.265 nieuwe deelnemers de weg naar een BOV-coach (Bewegen Op Verwijzing). 35% van de deelnemers heeft een statuut verhoogde tegemoetkoming.

25%

Naar schatting 1 op 4 kinderen zit met honger op school.

6-13
JAAR

Personen met een hogere sociaaleconomische status blijven langer gezond: 10,5 jaar voor mannen en 13,4 jaar voor vrouwen. Ze leven ook langer: 9,3 jaar voor mannen en 6,3 jaar voor vrouwen. De kloof in de levensverwachting bij de geboorte en gezonde levensverwachting nam de voorbije jaren toe.

33%

1 op 3 volwassenen wordt in zijn leven geconfronteerd met psychische problemen. 12,9% geeft aan ooit zelfmoordgedachten gehad te hebben. 1 op 5 jongeren voelt zich niet goed in zijn vel. De Belg geeft zichzelf een geluksscore van 6,7 op 10. Opvallend is dat ouderen gemiddeld gelukkiger zijn dan jongere generaties.

25%

1 op 4 Vlamingen gaat niet naar de tandarts. Slechts 1 op 2 kinderen tussen de 3 en 4 jaar brengt een bezoek aan de tandarts.

500.000

Ons land telt 500.000 langdurig zieke werknemers. Dat kost ons jaarlijks 12 miljard euro aan uitkeringen. Tegen 2035 zou dat aantal stijgen tot 600.000.

1

ZO BRENG JIJ DIT SPEERPUNT TOT LEVEN IN JOUW GEMEENTE.

Er zijn 101 manieren om in jouw gemeente werk te maken van meer preventie binnen het bestaande publieke en private zorg- en welzijnsaanbod. Wij selecteerden enkele grote en kleine ideeën die jou aardig op weg zetten.

Laat je inspireren... ... door duurzame initiatieven...

- Deel je preventiebeleid met alle gemeentediensten en **creëer draagvlak**. Betrek andere beleidsorganen zoals de sportdienst, cultuurdienst, milieudienst... die baat hebben bij een betere kennis en meer deskundigheid qua preventieve gezondheid en (gezondheids) ongelijkheid.
- Werk samen met de partners binnen je eerstelijnszone of regio. Denk aan de buurgemeenten, tandartsen, psychologen, kinesisten, woonzorgcentra, artsenkring ... Stem je beleid af op bestaande initiatieven en de beschikbare expertise in de eerstelijnszone of regio. Consulteer hen om de lokale behoeften en noden te kennen. **Werk samen aan oplossingen**.
- Voorzie **een laagdrempelig onthaal** waar burgers snel een antwoord vinden op vragen over gezond leven en gezondheidsproblemen (o.a. verslaving, materiële bekommernissen, geldproblemen). Laat ze makkelijk kennismaken met het (boven)lokale aanbod van preventieve zorg- en welzijnsdiensten en verwijs ze gericht door. Een telefonisch of digitaal contactpunt verlaagt de drempel en vergroot de bereikbaarheid.
- Versterk **de capaciteit van de gezondheids- en/ of welzijnsdienst** en vergroot de mogelijkheden voor gezondheidsbevordering en ziektepreventie. Dat kan door bijkomend (inter)gemeentelijk personeel aan te werven en extra interne vormingen te organiseren over gezonde voeding, suïcidepreventie, vroeginterventie bij drugsproblemen en valpreventie. Denk je ook aan de vragen en noden van etnisch culturele minderheden?
- Richt **een lokale gezondheids- en welzijnsraad** op met burgers en professionals. Zo detecteer je snel lokale gezondheidsnoden en speel je er eens zo effectief op in.
- Maak **hulplijnen** toegankelijk. Voorzie bijvoorbeeld op de gemeentelijke website en in het gemeentelijk informatieblad een rubriek met daarin meer informatie over de Druglijn, Tele-Onthaal, de Zelfmoordlijn, Tabakstop, de Holebifoon, de Kinderen- en Jongerentelefoon, het Antigifcentrum, enzovoort. Contacteer jouw Logo voor de namen van alle hulplijnen.
- Maak werk van **een dementievriendelijk beleid**. Besteed daarbij bijzondere aandacht aan een gezonde leefstijl op middelbare leeftijd.
- Zijn alle gemeentelijke initiatieven rond (preventieve) zorg en welzijnsvoorzieningen **voor iedereen toegankelijk**? Geef je sociale en/of gezondheidsdienst het mandaat en de deskundigheid om dat af te toetsen.

... en sensibiliseringsacties

- Maak gebruik van **de expertise van je lokaal en regionaal netwerk** om Vlaamse campagnes, methodieken en materialen in te zetten op het terrein. Contacteer hiervoor je Logo. Hun medewerkers hebben de expertise en bagage. Ze zijn de brug tussen Vlaamse, regionale en lokale zorg- en welzijnsactoren en jouw beleidsnoden.
- Sensibiliseer je inwoners over **de Vlaamse bevolkingsonderzoeken** naar borstkanker, dikkedarmkanker en baarmoederhalskanker. Zet hierrond (inter)gemeentelijke campagnes op.
- Zet samen **met lokale en regionale partners** in op Vlaamse campagnes zoals de Vaccinatieweek, Werelddag tegen tabak, Tournée Minérale, Week van de Geestelijke Gezondheid of Week van de Valpreventie. Jouw Logo vertelt je alles over de sensibiliseringscampagnes die er zijn.
- **Sensibiliseer kwetsbare (groot)ouders** proactief via de Huizen van het Kind om een gezonde en actieve leefstijl aan te houden tijdens alle leeftijdsfasen van hun (klein)kinderen.
- Sensibiliseer je inwoners om aandacht te hebben voor **een gezonde mondhygiëne**. Spoor welzijns- en gezondheidswerkers aan om mondzorgcoach te worden. Voorzie gratis mondscreenings op laagdrempelige locaties.
- Neem met de buurgemeenten deel aan het project Bewegen op Verwijzen (BOV) en zet zo met gepersonaliseerd advies kwetsbare groepen aan tot **een meer gezonde levensstijl**.

INSPIRERENDE VOORBEELDEN

1. “(M)elk tandje telt” – project preventieve mondzorg ELZ Kemp en Duin
<https://www.eerstelijnszone.be/preventieve-tandzorg>
2. “Smakelijke school” - voedzame en gezonde maaltijden op Antwerpse scholen
<https://www.antwerpen.be/info/smakelijke-school>
3. Gecoördineerde aanpak warmteactieplan, o.a. via zorg- en hulpverleners
<https://logo-oostbrabant.be/content/het-warmteactieplan-van-elz-zuidoost-hageland>
4. Warme Gemeente Zutendaal
<https://www.zutendaal.be/inwoners/leven-en-gezin/kinderen/huis-van-het-kind/warme-gemeente>
5. Halt2Diabetes Zuid-West-Vlaanderen
<https://logoleieland.be/diabetes>
6. Herstelacademie Oost-Brabant – open cursusaanbod mentaal welzijn door professionals en ervaringswerkers
<https://www.herstelacademie.be/oost-brabant/>
7. “Groei Gezond” - project brede gezonde leefstijl bij kinderen en jongeren in Sint-Niklaas
<https://www.sint-niklaas.be/onze-dienstverlening/gezondheid-en-zorg/groei-gezond>
8. Bewegen op Verwijzing ELZ Rupelaar
<https://www.eerstelijnszone.be/beweging-op-verwijzing-eerstelijnszone-rupelaar>
9. Belevingstuin voor personen met dementie - Woonzorgcentrum Orelia Keiheuvel
<https://www.orelia.be/single-post/award-voor-orelia-keiheuvel> en <https://logokempen.be/content/kei-awards-uitgereikt-aan-4-bijzondere-projecten>
10. Dementievriendelijke gemeente Wielsbeke
<https://www.wielsbeke.be/dementie>

Als Gezonde Gemeente richt je de publieke ruimte in als een gezonde en aangename leefomgeving.

Creëer in jouw gemeente een bruisende gemeenschap in een gezonde publieke ruimte. Hier is het ruimtelijk beleid de dirigent van gezondheid. Het STOP-principe (Stappen, Trappen, Openbaar vervoer vóór de Personenwagen) zorgt voor harmonie in mobiliteit. De publieke ruimte is een plek waar voetgangers, fietsers en het openbaar vervoer de hoofdrol spelen. Luchtverontreiniging en geluidshinder maken plaats voor frisse lucht en een rustgevende stilte. Hier bots je op levendige ontmoetingsplekken en voed je jezelf met gezonde lekkernijen. Iedereen is er welkom in **een oase van gezondheid, rust en plezier.**

Sprekende cijfers:

2.928

In 2021 telde Vlaanderen 2.928 deelwagens. Eén deelwagen vervangt tot 12 privéwagens.

161%

Een goed ingerichte publieke ruimte maakt dat mensen 161% meer bewegen.

1.294

Jaarlijks zorgt het fietsgebruik ervoor dat er 1.294 vroegtijdige overlijdens worden vermeden.

4 KG

Mensen die vooral de auto nemen, wegen gemiddeld 4 kg meer dan mensen die zich hoofdzakelijk met de fiets verplaatsen.

10 MINUTEN

Een wandeling van 10 minuten door het bos verbetert aanzienlijk het mentaal welbevinden. Groen in de omgeving zorgt voor minder criminaliteit en meer sociale interactie. Die leiden dan weer tot meer positieve emoties en minder stress.

44%

44% van de gemeenten heeft de afgelopen jaren ingezet op volkstuinjes.

2

ZO BRENG JIJ DIT SPEERPUNT TOT LEVEN IN JOUW GEMEENTE.

Er zijn 101 manieren om de publieke ruimte in jouw gemeente in te richten, zodat inwoners en bezoekers die ruimte ervaren als gezond en aangenaam. Wij selecteerden enkele grote en kleine ideeën die jou aardig op weg zetten.

Laat je inspireren... ... door duurzame initiatieven...

- Analyseer op voorhand de **knelpunten en ontwikkelingsmogelijkheden** van de publieke ruimte. Luister ook naar de burger.
- Bevorder kernversterking en stimuleer **lokale initiatieven**. Reik de hand naar lokale handelaars en inwoners om dorpskernen weer aantrekkelijk te maken en een levendige gemeenschap te creëren. Overtuig projectontwikkelaars om meer te investeren in een gezonde en levendige publieke ruimte.
- Een gezonde publieke ruimte bevordert **actieve mobiliteit**: je stimuleert mensen om te lopen, te fietsen of gebruik te maken van het openbaar vervoer in plaats van de auto. Dat heeft niet alleen voordelen voor de lichamelijke gezondheid, je vermindert meteen ook het verkeer en de luchtvervuiling.
- Investeer in een goede **wandel- en fietsinfrastructuur** en plaats kwaliteitsvolle fietsenstallingen. Verbind straten met elkaar, zorg voor doorsteken en herstel trage wegen. Creëer voetgangersgebieden met vlakke en slipvrije trottoirs, heldere verlichting en duidelijke markeringen voor een veilige, valvrije ruimte.
- Bevorder **collectief vervoer en vervoerdeelsystemen** door autodelen te introduceren of een uitleensysteem voor kinderfietsen of bakfietsen. Hebben jullie al een zone 20 of 30, fietsostrades, fietsstraten, trage wegen? Heb geen schrik om te pionieren: geef de straat als speel-, beweeg- en ontmoetingsruimte terug aan kinderen, ouders en passanten.

- **Vergroen en onthard** de openbare ruimte om hitte te bestrijden. Leg parken, tuinen en groenstroken aan, plant bomen en beperk verharde oppervlakken zoals beton en asfalt. Groene elementen zorgen voor natuurlijke schaduw, verkoeling en verdamping, waardoor de temperatuur in de omgeving daalt en de luchtkwaliteit verbetert. Dat is broodnodig voor alle inwoners, maar zeker voor mensen in kwetsbare situaties: zij beschikken niet altijd over een tuin. Bovendien doen groene elementen het stressniveau dalen bij alle bezoekers van jouw gemeente.
- Geef bij elke **(her)inrichting van de publieke ruimte** voldoende aandacht aan speelkansen voor kinderen, beweegmogelijkheden voor volwassenen, veiligheid en ontmoetingsgelegenheden voor iedereen. Vooral in buurten en wijken met kwetsbare inwoners is het belangrijk dat je de sociale cohesie en het mentale en fysieke welzijn bevordert. Dat betekent niet alleen dat je centrale pleinen ontwerpt. Maak (drukke) straten aangenamer door te investeren in speelelementen, outdoor fitnessstoestellen, petanquebanen, rustbanken en picknicktafels.
- Creëer ruimtes die **sociale interactie en gemeenschapsvorming** bevorderen. Denk aan bankjes, picknicktafels, ontmoetingsplekken en ruimte voor lokale evenementen.
- Zorg voor een **veilige omgeving** door middel van verlichting, bewakingssystemen, bewegwijzering en een goed onderhouden publieke ruimte. Mensen gaan die ruimte met meer gemak en eens zoveel plezier gebruiken.
- Integreer **duurzame principes** in het ontwerp en beheer van de publieke ruimte. Dat kan onder andere met milieuvriendelijke materialen, energie-efficiënte verlichting, regenwaterbeheer en recycling.

... en sensibiliseringsacties

- Neem deel aan sensibiliseringscampagnes zoals de **10.000-stappencompetitie** en introduceer meer bewegen in het dagelijks leven van je inwoners.
- Gebruik **volkstuinten en samentuinen** voor educatie over gezond tuinieren zonder pesticiden. Ook valpreventie, ergonomisch bewegen en vergeten groenten en fruit kunnen aan bod komen. Zowel volkstuinten als samentuinen bevorderen de solidariteit tussen generaties, dragen bij aan het mentale welzijn en brengen lokale gezonde voeding dicht bij de bewoners.
- Maak van **gezonde voeding op en rond scholen** een prioriteit. Stimuleer en ondersteun de lokale handelaars en schoolnabije partners. Vermijd voedselmoerassen en -woestijnen. Maak gezonde voeding gemakkelijker toegankelijk voor leerlingen.
- Stimuleer **boerenmarkten en korte keten**, en geef jouw inwoners de gelegenheid om verse voeding uit de lokale omgeving te kopen. Ondersteun zo lokale producenten en bevorder duurzaam voedsel.
- Gebruik de “Generatie Rookvrij”-campagne om kinderen en jongeren te beschermen tegen de schadelijke effecten van tabaksrook. Dat kan door **rookvrije zones** in te stellen rond scholen, speelplaatsen en sportfaciliteiten.
- Gebruik **drinkwaterfonteinjes** in publieke ruimtes en geef water drinken zo een duwtje in de rug.
- Activeer een **warmteactieplan** zodra een hittegolf zich voordoet en waarschuw de bevolking en medewerkers voor hitterisico's. Tijdens warme dagen is extra aandacht nodig voor de kwetsbare doelgroepen. Senioren, kinderen, maatschappelijk kwetsbare personen ... hebben extra ondersteuning nodig.

INSPIRERENDE VOORBEELDEN

1. De Bouwdoos, het medicijn voor jouw dorpsplein
<https://www.so-lva.be/projecten/de-bouwdoos/>
2. Beweegroutes en -banken in Westerlo
<https://www.logozine.be/in-westerlo-beweegt-het-geen-klein-beetje/>
3. Voetgangerscirkel in Pittem
<https://www.pittem.be/nl/vrije-tijd/sport--recreatie/10000-stappen/project-10000-stappen-elke-stap-telt>
4. 'Koester je kern' Lennik
<https://www.lennik.be/producten/detail/2133/koester-je-kern>
5. Buurtpark 'Park Nieuwe Koers' Oostende
<https://www.oostende.be/nieuwekoers>
6. Hoppinpunt Middenhut – Sint-Genesius-Rode
<https://www.werkenaanandering.be/nl/werken-aan/hoppinpunten/middenhut-sint-genesius-rode>
7. Buurtpark Schansbroek in Genk
<https://green4grey.be/nl/projectzones/schansbroek-genk>
8. Ringfietspad Antwerpen
<https://www.antwerpenmorgen.be/nl/projecten/ringfietspad-optimalisatie/over>
9. Herinrichting Elisabethwijk in Sint-Niklaas
<https://www.elisabethwijk.be/elisabethwijk/herinrichting/>
10. Intergenerationeel moestuinieren in Anzegem
<https://www.anzegem.be/intergenerationeelmoestuiniieren>

Als Gezonde Gemeente maak je samen met je burgers en organisaties, de verschillende wijken sociaal, mentaal en fysiek gezonder.

Onderschat de kracht van gedreven burgers niet. Ze zetten hun schouders onder initiatieven om wijken en buurten levendig en aantrekkelijk te maken voor al wie er woont, speelt en werkt. Een dynamiek om te koesteren als Gezonde Gemeente. Stimuleer en organiseer jij laagdrempelige wijkactiviteiten? Dan beïnvloed je ook de sociale, mentale en fysieke gezondheid van de buurtbewoners. Resultaat? Meer solidariteit, meer veiligheid en **een meer leefbare gemeente.**

Werken aan een kwaliteitsvol gezondheidsbeleid doe je niet alleen. Samenwerken met externe partners en andere beleidsdomeinen brengt je veel verder. Kortom, je kiest voor 'Health in All Policies'. Zo werk je samen aan een sociale en gezonde gemeenschap.

Spreekende cijfers:

45%

45% van de Vlamingen voelt zich nu vaker eenzaam dan voor de coronacrisis. Zo'n 8,5 % van de 50-plussers voelt zich meestal eenzaam. Langdurig zieken en alleenstaanden zijn een extra risicogroep voor eenzaamheid.

88,2%

In 2020 leefde bijna 9 op 10 Vlamingen in een buurt met meer ongezonde verkooppunten dan gezonde. 3 op 10 ouderen woont in een voedselwoestijn, wat wegens mobiliteitsgebrek levensbedreigend kan zijn.

7%

In 2020 zette 7% van de bevolking zich in om als vrijwilliger de sociale, mentale en fysieke gezondheid van buurtbewoners te bevorderen.

29.000

29.000 kinderen groeiden in 2020 op met sigarettenrook. Ondanks het hoge cijfer toch een daling van 20% op twee jaar tijd. Dat hebben we te danken aan Generatie Rookvrij, beleidsmaatregelen en andere rookstopcampagnes zoals de Buddy Deal.

3%

Tegen 2040 stijgt de beroepsbevolking met amper 3% terwijl de oudere bevolking met meer dan 25% toeneemt.

5,3%

De mantelzorgratio (de verhouding van de 40 – 79-jarigen op de 80-plussers) zal dalen van 7,9% in 2022 naar 5,3% in 2040. Dat wil zeggen dat er minder mantelzorgers zullen zijn, terwijl er net meer mensen mantelzorg nodig gaan hebben.

3

ZO BRENG JIJ DIT SPEERPUNT TOT LEVEN IN JOUW GEMEENTE.

Er zijn 101 manieren om de wijken en buurten in jouw gemeente levendig te maken en te houden, en om jouw inwoners hun leefomgeving als gezond en aangenaam te laten ervaren. Wij selecteerden enkele grote en kleine ideeën die jou aardig op weg zetten.

20

Laat je inspireren... ... door duurzame initiatieven...

- Breng samen met de buurtbewoners de knelpunten en ontwikkelkansen in kaart om van elke wijk een gezonde wijk te maken. Ga aan de slag met **een bevraging op wijkniveau** of organiseer een interactieve inspiratienamiddag voor alle buurtbewoners. Meten is weten!
- Zet in op **burgerparticipatie**. Organiseer vergaderingen op verschillende locaties in diverse wijken. Zo komen de bekommernissen van de burger over gezond leven sneller op de politieke en ambtelijke agenda. Heb daarbij aandacht voor de wijkdiversiteit. Participatieve trajecten dienen een weerspiegeling te zijn van de wijk. Senioren, kinderen en jongeren, anderstaligen, mensen met een migratieachtergrond: betrek ze allemaal bij jouw gezondheidsbeleid.
- Voorzie specifieke **buurtbudgetten** die de wijk of buurt zelf kunnen inzetten om het sociale weefsel te versterken. Wakker zo de zin voor lokaal initiatief aan. Initiatieven die de voedselomgeving gezonder maken zoals volkstuinen of marktcramen met een gezond aanbod kun je extra promoten.
- Speel een sleutelrol in buurtgerichte zorg. Stel bijvoorbeeld **gezondheidsambassadeurs** aan. Deze rolmodellen onderzoeken de gezondheid van de wijk, organiseren evenementen om de wijk gezonder te maken en motiveren anderen om hetzelfde te doen. Ze staan dicht bij de buurtbewoners en fungeren als brugpersoon. Streef naar een goede samenwerking met en tussen buurtverenigingen, scholen, lokale dienstencentra, jeugdbewegingen, woonzorgcentra ...
- Introduceer **speelstraten** in alle wijken met jonge kinderen. Die zorgen voor verbinding en sociale cohesie tussen de ouders en voor

meer beweging voor de kinderen.

- Herbekijk je retributiereglementen zodat de gemeentelijke infrastructuur (sporthal, repetitieruimte ...) voor iedereen (bewoners, eigen werknemers, pendelaars ...) financieel even toegankelijk wordt. Overweeg **lokale subsidies** voor scholen die na de schooluren hun speelplaats en sport- en andere infrastructuur openstellen voor de buurt: nabije actieve vrijetijdsbesteding wordt zo voor iedereen mogelijk.
- Besteed bij de opstart van een wijkgerichte werking voldoende **aandacht aan kinderopvang** (buiten-, voor- en naschoolse opvang, vakantieopvang en -werking) en vrije tijd (sport, jeugdwerk, cultuur ...).

21

... en sensibiliseringsacties

- Koppel de toelating voor **buurtevenementen en fuiven** aan gezondheid en preventie. Focus op tabaks-, alcohol- en drugspreventie, promoten van water drinken, mentaal welbevinden, gezond binnenmilieu ...
- Koppel subsidies voor **buurtsportclubs en jeugdverenigingen** aan een gezondheidsbeleid met focus op tabaks-, alcohol- en drugspreventie, het promoten van water en gezonde voeding, mentaal welbevinden, gezond binnenmilieu ...
- Vergroot de deskundigheid bij professionals en vrijwilligers, en organiseer samen met hen **infosessies en vormingen** rond gezond leven en ziektepreventie voor alle buurtbewoners. Mogelijke thema's zijn: geestelijke gezondheid, gezond ouder worden, gezonde tussendoortjes, rookstopondersteuning, valpreventie, alcohol- en drugspreventie, bevolkingsonderzoeken ... Betrek waar mogelijk experts: preventiewerkers van de Centra voor Geestelijke Gezondheid, medisch milieukundigen van de Logo's, enzovoort.
- Zet in op **initiatieven over de generaties heen**. Projecten waar jong en oud samenwerken, stimuleren begrip en respect tussen generaties en dragen bij tot een solidaire samenleving.
- Gebruik verschillende communicatiekanalen om beslissingen en initiatieven bekend te maken. Hanteer bij alle communicatieberichten eenvoudige en begrijpbare taal. **Goede communicatie is key!**

INSPIRERENDE VOORBEELDEN

1. Londerzeel als burenmatcher
[Een overzicht van de burenvragen in Londerzeel \(giveaday.be\)](#)
2. Klapstand in Dendermonde
[Leer je burens kennen aan de klapstand! - Stad Dendermonde](#)
3. Rijkvorschel: speel- en beweegkaart
[Hoe veerkrachtig en warm is jouw gemeente? ► Logozine & Beweegkaart_Rijkvorschel_2021.pdf](#)
4. Stad Mechelen maakt alle speelpleintjes rookvrij
[Rookvrije speelpleintjes - Stad Mechelen](#)
5. Wedstrijd voor intergenerationale samenwerkingsprojecten “Jong en oud” in Gent
[Jong en oud: intergenerationale projecten | Stad Gent](#)
6. Gezondheidsambassadeurs geven vorming over o.a. gezonde leefstijl en kankerscreening in Oostende
[Gezondheidsambassadeurs - FMDO](#)
7. Transformatie naoorlogse woonwijken Deerlijk - Kuurne - Zwevegem
<https://www.leiedal.be/participatieve-wijkprojecten>
8. “Iedereen mee”, samen werken aan een inclusieve stad St. Niklaas
<https://www.sint-niklaas.be/onze-dienstverlening/bestuur-en-participatie/projecten/iedereen-mee>
9. Week van de mantelzorg voor mantelzorgers en hun omgeving, ELZ WE40 (Beernem-Jabbeke- Oostkamp-Zedelgem)
[Week van de mantelzorg | Eerstelijnszones](#)
10. Klapbus in Halen, sociaal contact bevorderen tussen buurtbewoners en senioren
[Vlaamse ouderenweek-Klapbus Halen.pdf \(logolimburg.be\)](#)

SPEERPUNT 4: GEZOND WONEN

Als Gezonde Gemeente zet je in op betaalbare, kwalitatieve, gezonde woningen met een gezond binnen- en buitenklimaat voor iedereen.

Jij gaat ook voor een Gezonde Gemeente? Maak mensen dan bewust van hoe zij **zelf hun woning gezond kunnen maken** en houden. Naast de standaardkenmerken van een gezonde woning (gezonde binnenlucht, voldoende ventilatie, verluchting, verwarming en vermijden ongezonde stoffen), speelt een Gezonde Gemeente ook in op uitdagingen zoals de gezondheidsimpact door energiearmoede, de energiecrisis .... Voorkom gezondheidsproblemen in de woning, begeleid inwoners bij bestaande woonproblemen en wijs hen de weg naar geschikte hulp of bemiddeling.

Sprekende cijfers:

85%

De Vlaming brengt gemiddeld 85% van zijn tijd binnen door. Onderzoek toont aan dat de lucht in gebouwen vaak sterker vervuild is dan de buitenlucht.

1 OP 10

In 10% van de gecontroleerde woningen stelt Wonen Vlaanderen een ernstig risico op CO-vergiftiging vast. Dat is het vaakst vastgestelde gebrek in Vlaamse woningen. In 2022 overleden 60 mensen aan de gevolgen van een CO-vergiftiging, dubbel zoveel als in 2019.

12%

In 12% van de Vlaamse woningen rookt minstens 1 persoon regelmatig binnen.

58%

Kinderen in kwetsbare gezinnen worden anno 2021 vaker blootgesteld aan tabaksrook: 58% van de rokende ouders uit kwetsbare groepen rookt in de eigen woning.

15,7%

15,7% van de Belgen woont in een woning met vocht en schimmelproblemen.

7.912

In 2022 werden er 7.912 dak- en thuislozen geteld in 6 regio's in ons land. 27% daarvan is minderjarig.

4

ZO BRENG JIJ DIT SPEERPUNT TOT LEVEN IN JOUW GEMEENTE.

Er zijn 101 manieren om in jouw gemeente te werken aan een gezond binnen- en buitenklimaat in woningen en gebouwen. Wij selecteerden enkele grote en kleine ideeën die jou aardig op weg zetten.

Laat je inspireren... ... door duurzame initiatieven...

- Screen woningen op de woningkwaliteit. Stimuleer of verplicht verhuurders om een **conformiteitsattest** aan te vragen. Zo verzekert u huurders van minimale woonkwaliteitsnormen.
- Voorzie een **woonloket** waar inwoners terecht kunnen met vragen over hun woningkwaliteit. Laat medewerkers van het woonloket aandacht schenken aan zowel bouwtechnische problemen als bewonersgedrag. Beide kunnen immers aan de oorsprong liggen van een ongezonde woonsituatie.
- Werk samen met middenveldorganisaties en met mensen uit de doelgroep zelf om de meest kwetsbare inwoners te informeren over gezond **bewonersgedrag**. Veilig verwarmen, passief roken, ventileren en verluchten, de juiste producten gebruiken: het is maar een greep uit de thema's die aan bod kunnen komen.
- Zet in op hitte- en klimaatbestendige woningen. Informeer je inwoners over het belang van **ontharding, groendaken en schaduwrijke tuinen** op privaat terrein. Moedig hen hiertoe aan door ondersteuning, groepsaankopen of subsidies aan te bieden. Informeer hen over maatregelen die ze kunnen nemen op erg warme dagen om hun woning koel te houden, in het bijzonder de meest kwetsbaren.
- Een aanzienlijk deel van de huizen in ons land is fel verouderd en van slechte kwaliteit, met mogelijke gezondheidsrisico's. Ontwikkel een **lokale visie op sloop en vernieuwbouw** in functie van dorpskernvernieuwing, verdichting van de kern, ruimte voor sociale huisvesting, ruimte voor groen, ruimte voor nieuwe woonvormen ...

- **Collectief renoveren** zit in de lift. Heel wat lokale besturen en lokale vzw's begeleiden al collectieve renovatieprojecten. Zet in op schaalvergroting om renovatie meer betaalbaar te maken, ook voor meer kwetsbare groepen en noodkopers.
- Richt een **lokale woonraad** op waarin diverse partijen vertegenwoordigd zijn: brandweer, politie, thuiszorgdiensten, sociaal verhuurkantoor, Huizen van het kind, immokantoren, OCMW ... Ontdek en verhelp sneller lokale problemen rond gezond wonen.

... en sensibiliseringsacties

- Informeer je gebouweigenaars over de **voordelen van isoleren**. Benadruk het belang en het energievoordeel van mechanische ventilatie om een betere en gezondere woning te creëren.
- Vertel je inwoners hoe belangrijk een **gezonde binnenlucht** is en waarom ze ventilatiesystemen correct moeten gebruiken. Geef voldoende aandacht aan alternatieven om gezonde binnenlucht te verzekeren aan de inwoners die niet over ventilatiesystemen beschikken.
- Informeer je inwoners over de negatieve gevolgen van houtstook als verwarmingsbron op mens en milieu. Communiceer een **negatief stookadvies** bij ongunstige weersomstandigheden. Voorzie niet alleen burenbemiddeling bij lawaaihinder, maar ook bij geurhinder ten gevolge van slecht stoken.

INSPIRERENDE VOORBEELDEN

1. Gezond wonen in Zelzate
<https://www.saamo.be/oost-vlaanderen/zelzate/gezond-wonen-in-de-debbautshoek/>
2. Digitale workshop Gezond (t)Huis in Antwerpen
<https://logoantwerpen.be/content/demonstratiewoning-gezond-thuis-0>
3. Maandelijke bewonersgroep en vormingen over gezonde binnenlucht bij Maaslands Huis in Limburg
<https://www.zorg-en-gezondheid.be/per-domein/preventie/binnenmilieu/gezond-binnen/maandelijkse-bewonersgroep>
4. Demowoning met laagdrempelige info o.a. over een gezond binnenmilieu in Wervik
<https://www.wervik.be/ocmw-wervik/nieuws/demowoning-gezond-thuis>
5. “Wooncafé”, workshop voor jongeren tussen 17-25 jaar over betaalbaar en gezond wonen in Halle-Vilvoorde
<https://www.caw.be/jac/hoewij-helpen/preventie/wooncafe/>
6. Wijkrenovatieproject stationswijk Sint-Niklaas
<https://www.sint-niklaas.be/onze-dienstverlening/bestuur-en-participatie/projecten/wijkrenovatieproject-voor-de-stationswijk>
7. Infoloket “Woonwijzer” in het Waasland
<https://www.sint-gillis-waas.be/welzijn/welzijnshuis/wonen/woonwijzer-waasland>
8. Inloopteam Nieuw-Gent valt met de deur in huis(kamers) via WhatsApp
<https://www.zorg-en-gezondheid.be/per-domein/preventie/gezond-binnen-in-woningen/inspirerende-acties-op-lokaal-niveau/whatsapp-vorming-over-binnenmilieu>
9. Strijd tegen vocht in huis Molenbeek
[De strijd tegen Vocht in Huis in Molenbeek](#)

Als Gezonde Gemeente ben je een veilige thuishaven voor je inwoners en bezoekers.

Jouw gemeente is pas echt gezond als ze ook veilig is. En dat gaat ver: van valveilige woningen en stoepen tot veilig verkeer. Van overlast door alcohol en drugsmisbruik voorkomen tot de preventie van eetstoornissen. Als jouw burgers zich veilig voelen en over voldoende gezondheidsvaardigheden beschikken, verbetert hun welzijn. Tegelijk gaat de sociale samenhang erop vooruit en is het buurtgevoel sterker. Veilige wijken ontstaan alleen wanneer preventie en handhaving optimaal op elkaar zijn afgestemd, dankzij **een doordacht plan op lange termijn**.

Sprekende cijfers:

33%

1 op 3 thuiswonende ouderen valt minstens eenmaal per jaar; 1 op 2 bewoners van woonzorgcentra valt jaarlijks.

9.929

De politiediensten registreerden in 2020 in het Vlaams Gewest 9.929 feiten in verband met openbare dronkenschap.

1 OP 3

In 2022 waren er 521 verkeersdoden te betreuren. 1 op 3 was een voetganger of fietser. 95 fietsers kwamen om het leven, het hoogste aantal ooit.

18%

18 % van de jongeren tussen de 18 en 24 jaar gebruikte het afgelopen jaar cannabis.

40%

40% van de bevolking heeft beperkte gezondheidsvaardigheden. Dat zijn vaardigheden die mensen nodig hebben om gezondheidsinformatie te vinden, te begrijpen en toe te passen.

27%

27% van de leerlingen heeft in de laatste 12 maanden minstens 1 keer aan bingedrinken gedaan.

12 VAN 30

Anysurfer onderzocht de websites van 30 Vlaamse gemeenten. 12 daarvan voldeden aan de basisvereisten om te spreken van een toegankelijke website. De andere 18 voldeden niet.

91%

91% van de meisjes en 27% van de jongens was al slachtoffer van seksuele intimidatie.

5

ZO BRENG JIJ DIT SPEERPUNT TOT LEVEN IN JOUW GEMEENTE.

Er zijn 101 manieren om van jouw gemeente een veiligere en gezondere plek te maken. Zo'n plek waar iedereen zich beschermd en gerust voelt. Wij selecteerden enkele grote en kleine ideeën die jou aardig op weg zetten.

Laat je inspireren... ... door duurzame initiatieven...

- Breng via vrijwilligers, tussenpersonen en ouderen knelpunten (onveilige oversteekplaatsen, losliggende tegels, obstakels op de stoep ...) duidelijk in kaart om ze **systematisch aan te pakken**.
- Werk een **integraal lokaal alcohol- en drugsbeleid** uit. Hiermee anticipeer je snel op acute probleemsituaties en maak je een lokale analyse voor een langetermijnbeleid. Bespaar ook kosten door proactief op te treden.

- Als lokaal bestuur heb je een belangrijke rol bij het inrichten van een veilig openbaar domein. Integreer de **preventie van grensoverschrijdend gedrag** mee in je beleid rond publieke ruimte.
- Laat jouw gemeente, de lokale politie en justitie **samenwerken met elektriciteitsbedrijven en huisvestingsmaatschappijen** in de strijd tegen illegale cannabisteelt.
- Voorzie een **lichtplan** met extra monitoring. Ga na op welke plaatsen er een verhoogd risico is op allerlei vormen van overlast.
- Ga voor **bereikbare, leefbare en veilige schoolomgevingen**. Doe dat onder andere met het charter werftransport en/of het SAVE-charter (Samen Actief voor VEilig Verkeer).

... en sensibiliseringsacties

- Maak ouderen, mantelzorgers en professionele hulpverleners bewust van de risicofactoren van vallen. Maak duidelijk hoe belangrijk **valvrije woningen** zijn.
- Stimuleer eigenaars van fuifzalen, bars, clubs, organisatoren van evenementen en jeugdhuizen om in te stappen in het **Quality Nights, Quality Bars, Feestwijzer of Attent-project**.
- Sensibiliseer detailhandel en horeca om **geen alcohol te verkopen onder de 16 jaar** en geen sterke drank onder de 18 jaar.
- Versterk de **gezondheidsvaardigheden** van je inwoners. Stimuleer hiervoor onder meer gezondheidswerkers om voldoende aandacht te hebben voor heldere taal en duidelijke informatie.

INSPIRERENDE VOORBEELDEN

1. BE-EMPOWERed-project ELZ Schelde en Leie
<https://www.eerstelijnszone.be/valpreventie-elz-schelde-en-leie>
2. Stampvoets in Sint-Niklaas
<https://www.ontdeksintniklaas.be/nl/zien-en-doen/wandelen/stampvoets-wandelen>
3. Quality Nights en Quality Bars in Oostende
<https://www.oostende.be/quality-nights>
4. Bijzonder Zonder Ronse
<https://www.ronse.be/nl/nieuws/bijzonder-zonder>
5. Actieplan drugbeleid Brugge
<https://www.brugge.be/actieplan-drugbeleid->
6. S.A.M.e.N: alcohol- en drugspreventie Pajottenland
<https://www.persinfo.org/nl/nieuws/artikel/preventiewerk-pajottenland-haalt-europese-preventieprijs-binnen/49889>
7. Zat?Zeddezot en Sobercoins: preventief alcoholbeleid van LB Balen
<https://www.balen.be/product/2594/sobercoins>
8. Toegankelijke oversteekplaatsen Deerlijk
<https://infodeerlijk.be/2023/05/24/seniorenraad-vraagt-meer-aandacht-voor-toegankelijke-oversteekplaatsen/>
9. Verkeersleefbaarheidsplan Tielt
<https://www.tielt.be/nieuwsdetail/2098/verdere-uitrol-verkeersleefbaarheidsplan>
10. GELO+, gezondheidsvaardige eerstelijnsorganisaties
<https://www.eerstelijnszone.be/gelo-gezondheidsvaardige-eerstelijnsorganisaties>

SPEERPUNT 6: GEZOND KLIMAAT

Als Gezonde Gemeente voorkom en milder je de impact van de klimaatopwarming op de gezondheid van al jouw burgers.

Wat als ... ook jouw gemeente haar steentje bijdraagt aan de duurzame ontwikkelingsdoelen van de VN en de klimaatdoelstellingen van Parijs? Dan wordt ze niet alleen een gezonde maar ook een klimaatvriendelijke gemeente. Neem jij structurele maatregelen? Verminder jij mee de uitstoot van broeikasgassen? Zet jij mee in op duurzame ontwikkelingen, genre energiezuinig bouwen? Bescherm jij ook jouw inwoners tegen gezondheidsrisico's die mee veroorzaakt worden door de klimaatverandering?

Niet eenvoudig, maar ook jij kunt hierrond beleid voeren. Stel bijvoorbeeld een warmteactieplan op, kwestie van de gezondheidsimpact tijdens warme dagen te beperken. Doe aan tekenpreventie en ga pesticidegebruik tegen. Sowieso doet ook jouw gemeente er goed aan om negatieve gezondheidseffecten op korte termijn te beperken en om aan een gezonder klimaat te werken op lange termijn. De positieve impact die jij zo mee creëert, is groot: **je bevordert zowel de fysieke als de mentale gezondheid van jouw burgers.** Denk je hierbij zeker ook aan kwetsbare inwoners? Aanpassingen aan hun woning zijn voor hen niet evident, waardoor ze zich vaak minder goed kunnen wapenen tegen de klimaatverandering.

Sprekende cijfers:

2.312

De zomer van 2022 was bijzonder warm. Met 2.312 extra sterfgevallen was de oversterfte aanzienlijk (5,8%).

94

Er zijn in Vlaanderen minstens 94 lokale besturen die, in samenwerking met de Vlaamse Logo's, een lokaal gezondheidsplan warme dagen hebben opgesteld of hier momenteel werk van maken.

x5

Tegen 2030 zal het aantal hittegolfdagen verdubbelen. Tegen 2050 verwachten we zelfs een vervienvoudiging. Het zijn vooral de uitschieters van extreem hoge temperaturen die een risico vormen voor onze gezondheid.

1 OP 5

1 Belg op 5 krijgt voor zijn 75ste een vorm van huidkanker. Het aantal nieuwe gevallen steeg de laatste 15 jaar van 11.000 naar 45.733. Tegen 2030 worden 77.000 nieuwe gevallen voorspeld, een aanzienlijke toename

293

293 lokale besturen ondertekenden in Vlaanderen het Burgemeestersconvenant 2030.

4.590

De luchtvervuiling in België is verantwoordelijk voor naar schatting 4.590 vroegtijdige overlijdens per jaar.

24.816

Wanneer 1 op 5 Belgen 10 minuten per dag meer zou fietsen, dan zou er 24.816 ton CO2 minder worden uitgestoten per jaar.

6

ZO BRENG JIJ DIT SPEERPUNT TOT LEVEN IN JOUW GEMEENTE.

Er zijn 101 manieren om van jouw gemeente een gezonde en klimaatvriendelijke gemeente te maken waar het aangenaam vertoeven is. Wij selecteerden enkele grote en kleine ideeën die jou aardig op weg zetten.

Laat je inspireren... ... door duurzame initiatieven...

- Beperk op een structurele manier de impact van de klimaatverandering op de gezondheid. Benoem hiervoor **gezondheidsbescherming expliciet** als een doelstelling binnen je klimaatplannen. Ontwikkel een concreet actieplan rond o.a. hittepreventie via ruimtelijke maatregelen en gezondheidsbescherming tijdens warme dagen.
- Maak werk van een **rechtvaardige transitie naar een duurzame samenleving**. Houd binnen je lokaal sociaal beleid rekening met de impact die de klimaatverandering heeft op de gezondheid van de meest kwetsbaren. Zorg bijvoorbeeld voor meer klimaatgeletterdheid en verklein de gezondheidsongelijkheid. Werk hiervoor samen met welzijns- en zorgactoren die ondersteuning kunnen bieden aan deze kwetsbare inwoners. Leid sleutelfiguren uit de doelgroep op om meer betrokkenheid te creëren en drempelverlagend te werken.
- Stel een lokaal **warmteactieplan** op. Met zo'n plan beperk je op warme dagen de gezondheidsimpact door hogere temperaturen. Dankzij preventieve acties schenk je extra aandacht aan gevoelige groepen. Denk aan openbare drinkfonteinnetjes en koele plekken. Voorzie tijdens gemeentelijke evenementen ook voldoende schaduwzones.
- Investeer in **groene ruimtes**, zoals parken, tuinen en speeltuinen, en in meer zogeheten groene en blauwe aders. Zo verminder je hittestress, verbeter je de luchtkwaliteit en vergroot je de opslagcapaciteit van CO2. Zijn of komen er (nieuwe) gemeentelijke voorzieningen? Zorg op elke locatie voor voldoende kwalitatieve groene, gezonde publieke ruimte. Onderzoek of private groene ruimtes zoals bossen en parken op warme dagen publiek toegankelijk kunnen worden. Daardoor vinden ook mensen zonder tuin de broodnodige verkoeling.
- Investeer in **fiets - en voetgangersvriendelijke infrastructuur**. Door duurzaam vervoer zoals fietsen en wandelen te stimuleren, verminder je niet alleen mee de uitstoot van broeikasgassen. Op de koop toe bevorder je de lichamelijke activiteit en gezondheid van jouw inwoners. Spoor ook de medewerkers van je gemeente aan om voor dienstverplaatsingen de fiets of het openbaar vervoer te nemen.
- Autobeschikbaarheid moet de norm worden boven autobezit. Bevorder daarom **deelmobiliteit**. Zo stimuleer je beweging, zorg je voor minder uitlaatgassen en geluidsoverlast, en maak je dat de publieke ruimte beter wordt benut.
- Ga voor meer **duurzame energiebronnen**. Installeer zonnepanelen op openbare gebouwen en ondersteun lokale projecten voor hernieuwbare energie. Bouw in jouw gemeente alleen nog maar energieneutrale voorzieningen en doe de energiebehoefte en CO2-uitstoot dalen.
- Voer een **duurzaam aankoopbeleid**. Dat zit vaak al in kleine dingen: lokale en gezonde producten aankopen, veilig en gezond geproduceerde materialen gebruiken, enzovoort.

... en sensibiliseringsacties

- Investeer in bewustwording en **educatie voor jouw inwoners** over de gezondheidsrisico's die de klimaatverandering met zich meebrengt. Dat doe je met campagnes, workshops, lezingen en informatieverbreiding over diverse thema's. Denk hierbij aan warme dagen, tekenpreventie, huidkankerpreventie, het gebruik van pesticiden, gezonde en duurzame mobiliteit ... Werk hiervoor gerust samen met het Logo.
- Zet in op de **preventie van huidkanker**. Draag campagnes rond uv-straling lokaal mee uit.
- Licht je inwoners in over de preventieve maatregelen die ze kunnen nemen om zich te beschermen tegen **infectieziekten** zoals de ziekte van Lyme, teken-encefalitis, legionella ...
- Breng je inwoners op de hoogte van de nadelen die niet-doorlaatbare verhardingen zoals opritten en terrassen hebben. Stimuleer hen om deze **zoveel mogelijk te ontharden** en te vervangen door kwalitatief en divers groen.

INSPIRERENDE VOORBEELDEN

1. Lokaal warmteactieplan van Oostende
<https://www.oostende.be/warmedagen>
2. Warmteplan Halen
<https://www.halen.be/warmteplan-stad-halen-2>
3. Klimaatadaptatieplan Dendermonde
<https://www.dendermonde.be/download.ashx?id=129821>
4. Geïntegreerde ontharding in Redingenhof – Leuven
<https://www.onthardingredingenhof.org/>
5. Fietsbieb 'Op wielekes' Ledeberg
<https://www.opwielekes.be/waar/ledeberg-gent/>
6. Zuidflank Overijse
<https://www.overijse.be/zuidflank>
7. Polders Kruibeke
<https://www.waasland.be/de-polders-van-kruibeke>
8. Tuinstraten Kempen
<https://www.kempen2030.be/tuinstraten>
9. Verkoelplekken Sint-Niklaas
<https://www.sint-niklaas.be/verkoelplekken>
10. Natuur op voorschrift – AZ Groeninge
<https://publicaties.azgroeninge.be/natuur-op-voorschrift/wat-houdt-het-project-natuur-op-voorschrift-in>

Contacteer het Logo

Cijfers gezien die bleven hangen? Acties gelezen die beantwoorden aan een lokale nood? Voorbeelden gevonden uit andere regio's die in jouw gemeente ook zouden werken? Hulp nodig om de meest kwetsbare inwoners van jouw gemeente te bereiken?

De Vlaamse Logo's ondersteunen je graag! We doen dat met:

- **Gezondheidsbeleid** – Jouw Logo begeleidt je bij de uitwerking van een gedragen en geïntegreerde visie op preventieve gezondheid.
- **Gezondheidsnetwerken** – Jouw Logo brengt je in contact met organisaties uit het preventielandschap en uit andere beleidsdomeinen (in het kader van 'Health in All Policies').
- **Acties en projecten** - Jouw Logo adviseert en ondersteunt je bij acties rond preventieve gezondheidszorg, of anders verwijst het je door naar de juiste organisaties.
- **Advies en coaching** – Vanuit zijn jarenlange ervaring en expertise geeft je Logo jou advies over de verschillende preventieve gezondheidsthema's en doelgroepen uit deze brochure.

Deze waarden verliezen we niet uit het oog :

ELKAAR

We verbinden en gaan samen vooruit.

KWALITEIT

We zijn deskundig en werken kwaliteitsvol.

MOTIVATIE

We geven richting en focussen op resultaten.

KLANTGERICHT

We werken steeds in functie van de klant.

Onze Partners

Meer info over deze campagne op:
www.partijgezondegemeente.be